

A black and white illustration of a broken glass and a feather. The glass is shattered into several pieces, with sharp edges and a jagged top. A large, dark feather with a lighter, feathery base is positioned behind the glass. The background is a solid dark color.

absynt
100 %

**Alain
Mabanckou
Rozbitý pohár**

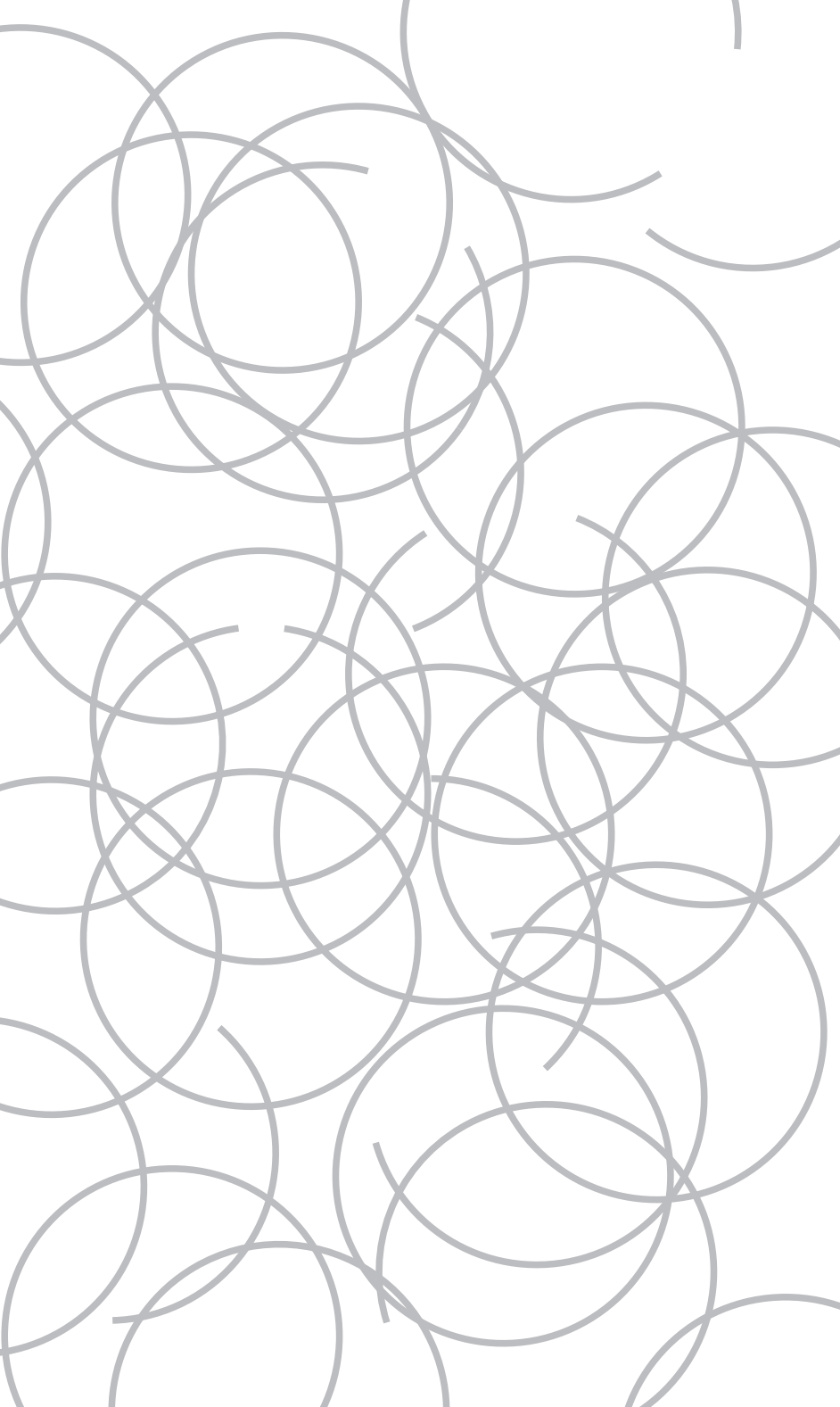
„kašlem na perá,
kašlem na kriedy,
kašlem na pravítka
a kašlem aj na mapu
našej krajiny“

absynt

Preklad: Mária Ferenčuhová

Alain Mabanckou: Rozbitý pohár

**Pauline Kengué,
mojej matke**

Copyright © Editions du Seuil, 2005

All Rights Reserved

Translation © Mária Ferenčuhová

Cover Art © Tomáš Klepoch

Graphic Design © Pavlína Morháčová

ISBN 978-80-8203-030-6

Publikáciu z verejných zdrojov podporil

Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

úvodné stránky

takže majiteľ baru Na sekeru sa nedáva mi dal zošit, do ktorého mám písať, lebo je skalopevne presvedčený, že ja, Rozbitý pohár, dokážem splodiť knihu, jedného dňa som mu totiž zo žartu porozprával o slávnom spisovateľovi, ktorý nasával ako špongia, o spisovateľovi, ktorý sa tak opíjal, až ho museli zbierať z chodníka, lenže s majiteľom neradno žartovať, on všetko berie doslova, a keď mi ten zošit dával, nezabudol zdôrazniť, že je to preňho, iba preňho, nik iný to nebude čítať, a keď som chcel vedieť, prečo mu na tom zošite tak záleží, povedal, že nechce, aby bar Na sekeru sa nedáva jedného dňa len tak zmizol, a dodal, že ľudia v tejto krajine nemajú zmysel pre uchovávanie pamäti, éra, keď príbehy rozprávali staré mamy pripútané na lôžko, sa skončila, dnešná doba praje písmu, jedine to tu zostane, hovorené slovo je len čierny dym, šťanky divej mačky, majiteľ baru Na sekeru sa nedáva totiž nemá rád vyhlásenia typu „keď v Afrike zomrie starec, akoby zhorela celá knižnica“, keď počuje toto ošúchané kliše, urazí sa a vychrlí „veď nie je starec ako starec, netrepte voloviny, ja verím len tomu, čo je na papieri“, a tak sem-tam niečo napíšem, trochu aj preto, aby som ho potešil, hoci niekedy neviem, čo chcem vlastne povedať, a netajím, že ma to od istého času začalo baviť, ale pred ním by som to ani za svet nepriznal, ešte by si ktoviečo namýšľal a o to viac by ma tlačil do písania, ale ja si chcem uchovať slobodu a písať, len keď sa mi chce, keď to ide, nie je nič horšie ako nútené práce,

nie som predsa jeho neger, píšem aj sám pre seba, a veru by som nechcel byť na jeho mieste, keď bude čítať tieto strany, na ktorých nikoho nešetím, lenže keď si to všetko prečíta, nebudem už štamgastom v jeho bare, presuniem svoje kostnaté telo inam, len čo mu potajomky odovzdám tento spis a poviem „misia splnená“

musím začať polemikou, ktorá sprevádzala otvorenie tohto baru, a vykresliť, na akú krížovú cestu sa vydal jeho majiteľ, chceli od neho totiž, aby vyplul dušu, aby spísal judášsky testament, začali to cirkevní hodnostári, keď si všimli, že v nedeľu prichádzali o svojich veriacich, a rozpútali proti nemu skutočnú svätú vojnu, hodili mu pred bar Na sekeru sa nedáva svoje Sväte Biblie a povedali, že ak to takto pôjde ďalej, v okolí sa už nebudú slúžiť omše, pri spevoch už nebude nijaký ošiaľ, Duch svätý už nikdy nezostúpi do štvrte Tri stovky,² nebudú chrumkavé čierne hostie ani sladké víno, Kristova krv, a na chóre stíchnu chlapčenské hlásky, nebudú pobožné sestričky ani sviečky, ani milodary, nebude prvé prijímanie ani druhé prijímanie, nebude katechizmus, nebude krst, nebude vôbec, ale vôbec nič, a všetci pôjdu rovno do pekla, vzápätí prišiel tvrdý zásah syndikátu víkendových a sviatočných paroháčov, ktorí tvrdili, že ak ich ženy už nevaria chutné jedlá, ak už nemajú v úcte svojich manželov tak ako dámy z dávnych čias, do veľkej miery za to môže Na sekeru sa nedáva, hovorili, že nič nie je lepšie ako manželky prejavujúce úctu svojim manželom, veď je to tak od čias Adama a Evy, a títo dobrí otcovia rodín nevideli dôvod, prečo by sa to malo meniť, ženy sa majú pred nimi plaziť, poslúchať ich príkazy, presne toto vraveli, ale takisto márne, potom prišlo zastrašovanie zo strany prastareho združenia bývalých alkoholikov, čo sa dali na pitie dažďovej vody, Fanty, pomarančového džúsu s dužinou,

grenadíny, senegalského bisapu,³ grapefruitovej šťavy alebo Coca-Coly Light, pančovanej v Nigérii listami indického konope, a títo fundamentalisti obliehali bar štyridsať dní a štyridsať nocí, ale takisto márne, potom prišla mystická akcia strážcov tradicionalistickej morálky, kmeňoví náčelníci hádzali pred vchod podniku amulety, zasypávali majiteľa baru Na sekeru sa nedáva kľatbami, spolu s mŕtvymi dušami,⁴ ktoré nechali prehovoriť, a prorokovali mu, že ho ugrilujú na miernom ohni, že ho pomaly dostrkajú až k výťahu na popravisko,⁵ ale i to bolo márne, až napokon prišiel priamy útok vandalov platených niekoľkými miestnymi starými chrenmi, ktorým sa cnelo za De Gaullovým domom,⁶ za radostným chlapčenským životom, za životom starého černocho s medailou,⁷ za životom v časoch koloniálnej výstavy a černošských tancov Josephine Bakerovej, potriasajúcej banánmi okolo pásu, a títo veľavážení ľudia nastražili majiteľovi baru pascu bez konca,⁸ uprostred noci sa zjavili vandali v kuklách, vyliezli zo srdca temnoty⁹ so zanzibarskými železnými tyčami, s obuchmi a kyjakmi z čias kresťanského stredoveku, s otrávenými asagajmi z éry Čaku Zulua, s komunistickými kosákmi a kladivami, s katapultmi zo storočnej vojny, s galskými sekerkami i s pygmejskými motykami, s Molotovovými kokteilmami z parížskeho mája roku 1968, s mačetami pochádzajúcimi z krvavého rwandského obdobia, s prakmi zo slávneho súboja Dávida proti Goliášovi, dovalili sa s celým týmto ohromujúcim arzenálom, ale aj to bolo márne, zdemolovali však veľkú časť podniku, o čom hovorilo celé mesto, boli toho plné noviny, Ulica zomiera, Africký týždeň, Mwindi, Mouyondzi Tribune,¹⁰ dokonca prišli turisti zo susedných krajín, ktorí chceli vidieť bar zblízka ako pútnici Múr nárekov, fotili ako blázni, nikto nevie prečo, cvakali a cvakali, boli medzi nimi aj obyvatelia tohto mesta, ktorí do štvrte Tri stovky nikdy

predtým nezablúdili, a keď do nej teraz vstúpili, boli ohúrení a nechápali, ako tu len ľudia môžu žiť v takej dokonalej harmónii so špinou, s kalužami, so zdochlinami domácich zvierat, s obhorenými vrakmi áut, s blatom, lajnami, rozďavenými dierami na cestách a domami na spadnutie, a náš barman dával rozhovory na všetky strany, z nášho barmana sa zo dňa na deň stal mučeník, náš barman bol zrazu vo všetkých reláciách, rozprával jazykom lingala, ktorý sa používa na severe krajiny, jazykom munukutuba, akým sa hovorí v mayombských lesoch, jazykom bembé, ktorým hovoria obyvatelia pri moste v Moukougoulou, tí, čo riešia všetky spory nožmi, zrazu ho všetci poznali, zrazu bol slávny, vzbudzoval ľútosť, všetci mu chceli pomôcť, prichádzali dokonca podporné listy a petície za tohto statočného muža, ktorý si vyslúžil prezývku „Zaťatý slimák“, no mohol počítať najmä s ožranmi, lebo tí sú solidárni až do poslednej kvapky vína, a práve oni sa mali k činu, vykasali si rukávy a naprávali hmotné škody napáchané tými, čo banovali za koloniálnou výstavou, De Gaullovým domom, černoškými tancami Josephine Bakerovej, až sa napokon táto banálna príhoda pre niektorých stala hotovou národnou udalosťou, hovorilo sa o „Afére Na sekeru sa nedáva“, vláda o nej rokovala na Ministerskej rade, niektorí predstavitelia krajiny žiadali okamžité a bezpodmienečné zatvorenie podniku, kým iní sa proti nim postavili s nemenej slabými argumentmi, zrazu sa krajina rozdelila na dva tábory pre jeden žabomyší spor, a vtedy s autoritou a múdrosťou, ktorú mu od tých čias prisudzujú, zvýšil hlas minister poľnohospodárstva, obchodu a malých a stredných podnikov Albert Zou Loukia a vystúpil s pamätným prejavom, s prejavom, na ktorý sa dodnes spomína ako na jeden z najkrajších politických prejavov všetkých čias, minister v ňom viackrát zopakoval slovo „žalujem“¹¹ a všetkých tým tak ohromil,

že zrazu sa „žalujem“ používalo pri každej príležitosti, pre každú pletku alebo akúkoľvek drobnú nespravodlivosť, dokonca aj predseda vlády svojmu hovorcovi povedal, že ten minister poľnohospodárstva dobre prehovoril, že jeho mimoriadne obľúbený výraz „žalujem“ sa stane odkazom pre budúce pokolenia, a sľúbil, že pri najbližšej rekonštrukcii vlády ministrovi poľnohospodárstva zverí celý rezort kultúry, napokon, poľnohospodárstvo je agrikultúra, takže stačí vyškrtnúť prvé štyri písmená, skrátka, dodnes sa všetci zhodujú na tom, že minister predniesol brilantnú reč, vedel totiž naspamäť celé strany z kníh veľkých klasikov, ktorých výroky sa s obľubou citujú za stolom, potil sa ako vždy, keď bol hrdý na to, ako poslucháčov očaril svojimi vedomosťami, nuž a takto sa postavil na obranu baru Na sekeru sa nedáva, najskôr pochválil iniciatívu Zafatého slimáka, ktorého dobre poznal, pretože spolu chodili na základnú školu, a potom všetko zhrnul slovami, ktoré tu citujem spamäti: „dámy a páni, ctená Rada, žalujem, nechcem nieť spoluvinu za agóniu nášho spoločenského ovzdušia, nechcem byť ako člen tejto vlády spoluzodpovedný za hon na človeka, žalujem hanebnosti, čo sa zosypali na osobu, ktorá len chcela dať svojmu bytiu zmysel, žalujem mdlé spiatočníctvo, ktoré sa tu v poslednom čase objavilo, žalujem neprístojné barbarské skutky organizované podlými ľuďmi, žalujem urážky a pohrdanie, ktoré sa v našej krajine stali bernou mincou, žalujem všetkých tých, čo potmehúdsky pomáhajú vandalom, podávajú im palicu a spôsobujú nepokoje, žalujem opovrhovanie človeka človekom, nedostatok tolerancie, opúšťanie hodnôt, vzostup nenávisť, ľahostajnosť, tunajšie aj cudzie ropuchy v húštinách,¹² áno, dámy a páni, ctená Rada, ste svedkami toho, ako sa Tri stovky zmenili na bezsenné mesto¹³ s kamennou tvárou, a muž, ktorého dnes volajú Zafatý slimák, bez ohľadu na to, že je

to môj bývalý spolužiak, mimochodom, veľmi inteligentný, tento muž, ktorého dnes štvú ako zver, sa stal obeťou intríg, dámy a páni, ctená Rada, sústreďme sa radšej na chytanie skutočných zločincov, žalujem všetkých, čo beztrestne ochromujú fungovanie našich inštitúcií, čo otvorene trhajú reťaz solidarity, zdedenú po našich bantuských predkoch, uznávam, že Zafatý slimák sa dopustil chyby, keď svojim spoluobčanom ukázal, že k premene ľudskej prirodzenosti môže podľa svojich možností prispieť každý, ako nás vo svojej *Zemi ľudí* učí veľký Saint-Exupéry, a preto žalujem a žalovať neprestanem“

na druhý deň po vystúpení ministra Zou Loukiu sa prezident republiky Adrien Lokouta Eleki Mingi tak veľmi nahneval, až rozpučil hrozno, ktoré rád denne jedával ako dezert, a vďaka rozhlasovej stanici Pouličné rádio FM sme sa dozvedeli, že prezident Adrien Lokouta Eleki Mingi, ktorý je okrem iného aj armádny generál, na ministra poľnohospodárstva za heslo „žalujem“ žiarli, prezident armádny generál by bol radšej, keby bol ten populárny slogan vypustil z úst on sám, nechápal, ako je možné, že mu jeho poradcovia ešte nevymysleli nejaké krátke, no úderné heslo, a stále ho nechávajú prednášať len nabubrené frázy typu: „tak ako slnko stúpa nad obzor a večer zapadá nad majestátnym prúdom rieky Kongo...“, ¹⁴ a tak si dal urazený, ponížený, pokorený, znevážený, frustrovaný prezident Adrien Lokouta Eleki Mingi zavolať černochoch zo svojej kancelárie, mali ho inak veľmi radi, a prikázal im makať, ako dosiaľ ešte nikdy nemakali, lebo už nechcel žiadne nabubrené frázy plné faľošnej lyriky, a černosi z jeho kancelárie, zoradení podľa výšky ako Daltonovci prenasledovaní Lucky Lukom po

kaktusových poliach Far Westu, sa postavili do pozoru a zborovo odvetili „áno, pán veliteľ“,¹⁵ hoci prezident Adrien Lokouta Eleki Mingi bol armádny generál, mimochodom, už sa nevedel dočkať, kedy vypukne občianska vojna medzi severanmi a južanmi a on bude môcť napísať vojnové pamäti, ktoré skromne nazve *Adrienove pamäti*,¹⁶ nuž a tak ich prezident armádny generál vyzval, aby mu vymysleli heslo, ktoré bude odkazom pre ďalšie pokolenia, niečo ako „žalujem“ ministra Zou Loukiu, a černosi z prezidentskej kancelárie vo dne v noci pracovali s vylúčením verejnosti,¹⁷ prvýkrát otvorili a prelistovali encyklopédie, na ktoré v prezidentskej knižnici padal prach, hľadali aj v obrovských knihách s malilinkými písmenami, začali pekne od počiatku sveta a pokračovali epochou chlapíka, ktorý sa volal Gutenberg, od éry egyptských hieroglyfov až po spisy nejakého Číňana, ktorý v nich podľa všetkého pojednával o vojnovom umení a údajne žil v období, keď nikto ešte ani len netušil, že jedného dňa sa pod vplyvom Ducha svätého narodí Kristus a obetuje sa za nás ostatných hriešnikov, lenže Adrienovi černosi neobjavili nič také dobré ako „žalujem“ ministra Zou Loukiu, a prezident armádny generál im pohrozil, že ak nedostane odkaz pre budúce pokolenia, dá rozpustiť celú kanceláriu, povedal „prečo by som mal platiť bandu somárov, čo mi nevedia vymyslieť úderné, večné a výrečné heslo, varujem vás, ak nebudem mať to heslo do zajtrajšieho rána, keď zaspieva kohút, tak budú hlavy padať ako hnilé mangá zo stromu, áno, pre mňa ste všetci len hnilé mangá, hovorím vám, že sa môžete začať baliť a rozmyšľať nad exilom v nejakej katolíckej krajine, máte na výber buď exil, alebo hrob, hovorím vám, že odteraz z paláca nikto nevytiahne päty, a neželajte si ma, ak vo svojej pracovni začítim vôňu kávy či cigár Cohiba alebo Montecristo, už žiadna voda ani chlebičky, nič, nič a nič, kým mi nevymyslíte

heslo, máte diétu, vysvetlite mi, ako ten ministrík Zou Loukia prišiel na svoje ‚žalujem‘, o ktorom hovorí celá krajina, há, prezidentská tajná služba mi povedala, že už aj bábätká dostávajú meno ‚Žalujem‘, a čo všetky rozpalené mladé dievčatá, ktoré si to heslo dávajú tetovať na obe polky zadku, há, mimochodom, iróniou osudu zákazníci prostitútok vyžadujú práve takéto tetovanie, vidíte, do akých sračiek ste ma dostali, há, je hádam nad ľudské sily vymyslieť jedno heslo, má hádam minister poľnohospodárstva lepších černochoch, ako ste vy, uvedomujete si, že jeho černosi nemajú služobné vozidlá, že cestujú ministerským autobusom a majú úbohé platy, kým vy si žijete v paláci ako prasce v žite, kúpete sa v mojom bazéne, pijete moje šampanské, pokojne si cez kábel pozeráte zahraničnú televíziu, ktorá o mne navyše vysiela všelijaké nezmysly, napchávate sa mojimi cukrovinkami, mojím lososom, mojím kaviárom, využívate moju záhradu a lyžujete sa na mojom umelom snehu aj so svojimi milenkami, ešteže nespíte s mojimi dvadsiatimi ženami, há, no tak mi povedzte, načo vás mám vo svojej kancelárii, platím vás hádam za to, aby ste tu hľaveli, to už môžem rovno urobiť riaditeľom kancelárie svojho sprostého psa, vy chamrad“, a prezident Adrien Lokouta Eleki Mingi tresol dvermi kancelárie a ešte raz zakričal „chamrad’ černošská, v tomto paláci už nič nebude ako doteraz, mám dosť vykrmovania takých slizniakov, ako ste vy, vypúšťate zo seba akurát somariny, budem vás hodnotiť podľa výsledku, a vraj sú medzi vami enáci a polytechnici,¹⁸ no to iste, ja som potom svätá stolica“

sotva doznela ozvena posledných prezidentových slov, černosi v prezidentskej kancelárii sa pustili do práce,

veď im nad hlavami visela kopija Čaku Zulua i Damoklov meč, lenže už okolo polnoci sa im minuli nápady, lebo v našej krajine je síce dosť ropy, ale nie nápadov, a tak vymysleli, že zatelefonujú jednému vplyvnému členovi Francúzskej akadémie, ktorý bol pravdepodobne jediným černochoom v dejinách tohto vznešeného zhromaždenia,¹⁹ a keďže tento nápad sa zjavil v hodine dvanástej, všetci mu zatlieskali a hovorili, že to pre dotyčného akademika bude veľká česť, vybrúseným štýlom mu napísali dlhý list, niektoré dojímavé pasáže v ňom boli dokonca v alexandrínoch, bohato rýmované, starostlivo skontrolovali interpunkciu, nechceli predsa, aby ich akademici vysmiali, veď tí čakajú len na to, aby mohli celému svetu dokázať, že ich poslaním nie je iba odovzdávať Veľkú cenu za román, prezidentovi muži sa pri tom takmer pobili, jedni totiž tvrdili, že tam, kde je čiarka, má byť bodkočiarka, kým ostatní s týmto názorom nesúhlasili a nástojili na zachovaní čiarky, ktorá vetu preradí na piatu rýchlosť, a tento tábor trval na svojom dokonca aj vtedy, keď dal *Slovník úskalí francúzskeho jazyka* od istého Adolpha Thomasa za pravdu prvému táboru, a druhý tábor dokonca obhájlil svoje stanovisko, ale len preto, že všetci chceli urobiť radosť čiernemu akademikovi, s úctou si opakovali, že je to jeden z prvých čiernych Afričanov, ktorí získali agregáciu²⁰ z francúzskej gramatiky, skrátka, všetko by bolo nakoniec dobre dopadlo, keby si Adrienovi černosi neuvedomili, že akademik nestihne odpísať a kopija Čaku Zulua aj Damoklov meč na nich dopadnú skôr, než dostanú znamenie z Coupole, či ako sa nazýva tá cibula, pod ktorou nesmrteľní mudrci pozorujú šumenie jazyka a raz a navždy určujú, ktoré texty sú nultým stupňom písania,²¹ no objavil sa aj ďalší, praktickejší dôvod, prečo černosi zatrúbili na ústup, jeden člen kancelárie, najlepší študent z celého ročníka na vysokej škole štátnej správy

ENA, ktorý vlastnil zobraňé spisy tohto černošského akademika, totiž tvrdil, že veď on už jedno heslo budúcim pokoleniam zanechal, „city sú čierne, rozum helénsky“, a vysvetlil kolegom, že dotýčný akademik nemôže zanechať ešte jedno heslo, budúce pokolenia predsa nie sú hoolubník, kde si každý aj päťkrát môže urobiť, čo chce, každý má právo na jedno heslo, inak z toho bude pusté táranie, veľa kriku pre nič,²² veď preto sú heslá, ktoré vstúpili do dejín, také krátke, stručné a úderné, lenže ako prechádzajú legendami, storočiami a tisícročiami, ľudia, bohužiaľ, zabúdajú, kto je ich skutočným autorom, a už nedávajú Cézarovi, čo je Cézarovo

černosí prezidenta armádneho generála to však nevzdali a na poslednú chvíľu vymysleli iný trik, dali hlavy dokopy a urobili to, čo sa na amerických vysokých školách, kde niektorí z nich študovali, volá brainstorming, každý na hárok papiera napísal niekoľko hesiel, ktoré kedysi niekto odkázal budúcim pokoleniam tohto poondiateho sveta, a potom začali, tak, ako sa to robí v krajinách s volebným právom, oddeľovať kúkoľ od pšenice, pod vedením šéfa kancelárie monotónne čítali citáty, začali Ľudovítom XIV., ktorý povedal „štát som ja“, na čo šéf černochoy namietol „nie, toto nie je dobrý citát, vyradíme ho, je priveľmi sebastredný, vyzerali by sme ako diktátori, poďme ďalej“, Lenin povedal „komunizmus sa rovná moc soviетov plus elektrifikácia celej krajiny“, a šéf černochoy povedal „ani toto nie je dobré, mohlo by sa zdať, že ľudí považujeme za somárov, najmä tých, ktorí nemajú ani na to, aby zaplatili účet za elektrinu, ďalej“, Danton povedal „odvahu, viac odvahy, vždy len odvahu“, a šéf černochoy na to „nie, ani toto nie je dobré, príliš sa to opakuje

a niekto by si mohol myslieť, že nám odvaha chýba, ďalej“, Georges Clémenceau povedal „vojna je priveľmi vážna vec na to, aby sme ju prenechali vojakom“, a šéf černochoch povedal „nie, to nie je dobré, vojaci by sa mohli uraziť, a mali by sme tu jeden ozbrojený prevrat za druhým, nezabúdajme, že sám náš prezident je armádny generál, to by mohol byť chybný krok, ďalej“, Mac-Mahon povedal „tu som a tu aj zostanem“, a šéf černochoch povedal „nie, to tiež nie je dobré, znie to, akoby si dotyčný nebol istý svojou charizmou a upínal sa k moci, poďme ďalej“, Bonaparte počas vojenskej výpravy do Egypta povedal „vojaci, z týchto pyramíd na vás hľadí štyridsať storočí“, a šéf černochoch na to „nie, to nie je dobré, to by znamenalo, že vojakov považujeme za nevzdelancov, ktorí ani len neotvorili knihy veľkého historika Jeana Tularda, a naším poslaním je predsa ukazovať ľudu, že vojaci nie sú nijakí hlupáci, ďalej“, Talleyrand povedal „to je začiatok konca“, a šéf černochoch na to „nie, to nie je dobré, vyzeralo by to ako začiatok konca nášho vlastného režimu, a my plánujeme byť pri moci doživotne, takže ďalej“, Martin Luther King povedal „mal som sen“, a šéf černochoch sa rozčúlil, neznáša totiž, keď sa hovorí o tomto chlapíkovi, proti ktorému vždy stavia svoj idol, Malcolma X, a povedal „nie, to nie je dobré, utópií už bolo dosť, stále čakáme, kým sa ten jeho sen uskutoční, a ja vám hovorím, že si ešte pekných pár storočí počkáme, takže poďme ďalej“, Shakespeare povedal „byť či nebyť, to je otázka“, a šéf černochoch povedal „nie, to nie je dobré, my sa už nepýtame, či máme, alebo nemáme byť, tento problém sme už vyriešili, veď vládne už dvadsaťtri rokov, takže ďalej“, kamerunský prezident Paul Biya povedal „Kamerun je Kamerun“, a šéf černochoch povedal „nie, to nie je dobré, každý predsa vie, že Kamerun vždy zostane Kamerunom, nijakej krajine predsa nemôže zísť na um ukradnúť mu identitu alebo

levy, ktoré sú navyše neskrotné,²³ takže poďme ďalej“, bývalý konžský prezident Yombi Opangault povedal „tvrdý život dnes pre lepší život zajtra“, a šéf černochoh povedal „nie, to nie je dobré, ľud tejto krajiny predsa nie je naivný, prečo by sme nemohli žiť lepšie už dnes a na budúcnosť sa vykašľať, všakže, mimochodom, ten chlap žil v časoch najzarážajúcejšej hojnosti, akú kedy naša krajina zažila, takže poďme ďalej“, Karl Marx povedal „náboženstvo je ópium ľudstva“, a šéf černochoh povedal „tak to už vôbec nie, celý čas presviedčame ľudí, že nášho prezidenta armádneho generála si vyvolil Boh, a teraz začneme rozprávať sprostosti o náboženstve, čo neviete, že všetky cirkvi v tejto krajine dotuje sám prezident, há, poďme ďalej“, prezident François Mitterrand povedal „doprajme času čas“,²⁴ a šéf černochoh sa rozčúlil, lebo nemá rád, keď sa hovorí o Mitterrandovi, a povedal „nie, to nie je dobré, ten prezident doprial čas v prvom rade sebe, prevancoval takmer všetkých svojich protivníkov aj priateľov, kým sa odpoklonkoval a uložil po pravici božej, takže ďalej“, Frédéric Dard alias San Antonio²⁵ povedal „veľkolysosť sa už nenosí, vhodnejšia je úlisnosť“, a šéf černochoh povedal „nie, to nie je dobré, v tejto krajine má lysinu každý druhý, a zvlášť vo vláde, netreba ich dráždiť, ja sám mám hlavu lysú ako koleno, poďme ďalej“, Cato starší povedal „delen-da Carthago...“,²⁶ a šéf černochoh povedal „nie, to určite nie, obyvatelia z juhu si budú myslieť, že je to v nárečí zo severu, a severania, že je to južným nárečím, takým nedorozumeniam treba predchádzať, ďalej“, Pilát Pontský povedal „ecce homo“, a šéf černochoh na to „ani to nie je dobré, rovnaká výhrada ako v prípade rečičiek Cata staršieho, ďalej“, Ježiš, umierajúc na kríži, povedal „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil“, a šéf černochoh povedal „nie, to nie je dobré, je to príliš pesimistické, príliš ufňukané na takého machra, akým bol Ježiš, ktorý mal